

MILLIY QADRIYATLAR VA AN'ANALARNING YOSH AVLOD TARBIYASIDA TUTGAN MUHIM O'RNI

Qurbonova Sevinch Salim qizi

O'zDJTU Ingliz tili 3-fakulteti

e-mail: sevinchqurbonova50@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.8112198>

Annotatsiya. Ushbu maqolada oltinga teng buyuk tariximizni asrlar davomida saqlab kelinishi va shu yo'lda jonini fido qilgan ota-bobolarimizning sa'y harakatlari yosh avlodni milliy qadriyatlar va an'analarga hurmat ruhida tarbiyalash haqida so'z boradi. Shu bilan birga, milliy qadriyatlarni saqlash maqsadida yo'lga qo'yilgan islohotlar ham ta'kidlab o'tilgan.

Kalit so'zlar; oila, milliy ruh, Abdulla Avloniy, tarbiya, an'ana, tarix.

“Tarixsiz, milliy qadriyatlarsiz yorqin kelajak bo'lmaydi” – deb ota-bobolarimiz bejizga oldinlardan buyon ta'kidlamaydilar. Chunki, tarix va milliy qadriyatlarimiz bir-biri bilan uzviy bog'liqdir. Bugungi kunda tarixini va an'alarini saqlab qolish va dunyo bo'ylab yoyishga harakat qilayotgan davlatlar sifatida O'zbekiston davlati va uning xalqini misol qilsak bo'ladi. Mamlakatimiz juda katta tarixga ega, qadimdan nishonlanib kelinadigan urf-odatlar ostida esa katta hikmat yotadi. Bu urf-odatlarni va ulkan tariximizni asrash va kelajak avlodga yetkazish bizning oliy maqsadlarimizdan biridir. Qadimda bobolarimizdan, “tarix bu eng katta muallim”, “tarixi yo'q davlat o'zligini anglay olmaydi” shu kabi maqol va ibratli so'zlardan eshitganmiz. Darhaqiqat, mamlakatimiz yoshlarini tarixni va urf-odatlarimizni bilgan holda va ularga hurmat ruhida tarbiyalashimiz lozim, bu esa o'z navbatida dolzarb masalalardan biriga aylanmoqda. Xususan davlatimizda, tariximizni davlatlararo tanitish, yosh avlodni milliy qadriyat va an'anaga bo'lgan qiziqishini oshirish ustida olib borilayotgan islohotlar bir talay desak adashmagan bo'lamiz. Jamiyatimizda tarbiya muhim ahamiyat kasb etadi. Ma'rifatparvar olim Abdulla Avloniyning yozishmalarining ko'pini tarbiya mavzusi haqida so'z boradi. Shu o'rinda hazratning so'zlarini tilga olsak, “tarbiya yo hayot - yo mamot, yo najot - yo halokat, yo saodat - yo falokat masalasidir” - deb berilgan ta'rif ham uning naqadar buyuk kuchga ega ekanligini yaqqol tasvirlab

turibdi. Tarbiya - bu inson tug'ilganidan to uning hayotining so'ngi daqiqalarigacha bo'lgan tabiiy jarayon hisoblanadi. Farzand oilaning nasliy davomchisi bo'lish bilan bir qatorda uni bog'lab turuvchi zanjir hamdir. Oilani esa barkamol avlodni tarbiyalovchi muqaddas maskan deb atasak bo'ladi. Yoshlar odatda o'z uyida shakllangan ma'naviy tarbiyani jamiyatga ko'rsatishga moyil bo'lishadi. Avvalo, oilada sog'lom muhitni shakllantirish, ya'ni ota-ona munosabatlari, farzandlar uchun ota-onalar har taraflama ibrat bo'lishlari darkor. Shundagina farzandlar ongida ota-onaga va vatanga bo'lgan mehr shakllanib boradi. O'zbek xalqining uzoq asrlardan asrlarga o'tib kelayotgan an'ana va milliy qadriyatlari mavjud va ular uzoq tarixiy o'tmishda paydo bo'lgan. Jumladan, o'zi tug'ilib o'sgan muqaddas diyoriga bo'lgan ehtirom, vatani uchun jonini fido qilgan ajdodlarga sadoqat, kattalarga doimiy hurmatda bo'lish, yashash tarzi va turmushi doimo toza va pok bo'lmog'iga katta e'tibor berishlik singari ko'plab fazilatlar bizning milliy qadriyatlarimiz orqali vujudga kelgan. Qadriyatlar asosan xalqni bir-biriga yanada yaqinlashtiruvchi, hamjihatlikka undovchi kuchdir. Millatning o'tmishi, buguni va ertasining muhim omili sifatida qadriyatlar va milliy an'analarni belgilashimiz boisi ham shu. Milliy qadriyatlar va umuminsoniy qadriyat bir-biri bilan uzviy bog'liq tushunchalar hisoblanadi. "Qadriyatlar", "o'zlikni anglash", "milliy g'oya", "milliy g'urur" singari atamalar bolaga ona allasi bilan birga ongiga singadi.

Yoshlarimizning ma'naviy yetuk inson sifatida tarbiyalanishida oila bilan bir qatorda mahalla va o'qitish muassasalarining ham o'rni beqiyosdir. Mahalla va ta'limgohlar azaldan urf-odatlar, udumlar va an'analarga tayangan holda ulkan ma'naviy tarbiya vazifasini bajarib kelgan. Keksa qariyalarning pand nasihatlar va o'gitlari sababli odamlarning ongiga ezgulik g'oyalari singdirilgan va hozirda ham shunday. Bejizga aytishmaydi axir "qarisi bor uyning, parisi bor deb".

Bugungi kunda davlatimiz tomonidan ham milliyligimizni, qadriyatlarimizni, buyuk tariximizni saqlab qolish maqsadida bir qancha islohotlar yo'lga qo'yilgan. Bunga misollar sifatida, viloyatlarda tarixiy joylarni yanada obod qilish, olim va tarixchilar tomonidan olib borilayotgan izlanishlar, tadqiqotlar va ular natijasida hududlarda muzeylarning sonini ko'paytirish ham keng yo'lga qo'yilgan. Bu islohotlar esa o'z navbatida buyuk tariximizning keng yoyilishiga asosiy sabablardan biri desak mubolag'a bo'lmaydi. Chunki har yili O'zbekistonga minglab chet ellik mehmonlar va olimlar uning tarixiy joylarini ko'rish, o'rganish va hatto uning tarixi, milliyligi va

qadriyatlari haqida kitob yozish uchun ham tashrif buyurishadi. Bu esa o'z navbatida davlatimiz rivoji uchun katta yutuqlardan biri.

Ma'lumot o'rnida shuni ta'kidlash lozimki, tariximizni saqlash va qadriyatlarimizni yosh avlodga yetkazish uchun ilk islohotlar sifatida mustaqillikka erishganimiz va bu yo'lda xalqimiz kerak bo'lsa jonini fido qilib harakat qilganidir. Bunga birinchi prezidentimiz I.A. Karimovning hissalar juda katta. Buning natijasida esa biz avvalambor o'zligimizni tanidik, shunidek taqdirimiz o'z qo'limizda ekanligini angladik. Mustaqillikdan oldin esa milliy qadriyat va urf-odatlarini nishonlash u yoqda tursin, ularni tilga olish ham juda xavfli edi. Vaholanki, millatni millat sifatida tanitadigan milliylik emasmi?! O'sha davrda bizning an'anamiz bo'lgan Navro'z bayrami, Qurbon hayit, ramazon shu kabi muqaddas sanalgan qadriyatlarimizni nishonlay olmaganmiz. O'tmishimiz tarixida muhim ro'l o'ynagan ajdodlarimiz, Imom Termiziy, Imom Buxoriy, Najmiddin Kubro, Bahouddin Naqshbandiy, Amir Temur shu kabi buyuk bobokalonlarimiz, Abdulhamid Cho'lpon, Mahmudxo'ja Behbudiy, Abdulla Qodiriy shu kabi jadidchilarimiz nomlarini tarixdan o'chirib tashlashga ya'ni "tarixsiz va an'anasiz millatning kelajagi bo'lmaydi" degan bobolarimizni millat ongidan o'chirishga harakat qilganlar. Mustaqillik bizga nafaqat erkinlik, shuning bilan birga O'zbekiston turli xil sohalarda rivojlanishiga keng yo'l ochib berdi desak bo'ladi. Bunga misol sifatida, dunyo bo'ylab rivojlangan davlatlar bilan do'stlik shartnomalarini o'rnatish, ma'lum bir sohalarni rivojlantirish, bu esa o'z navbatida milliy qadriyatlar va an'analarning davlatlararo keng yoyilishiga sabab ham bo'ladi. Shu kabi tariximizni saqlash va mustaqilligimizga erishish maqsadida amalga oshirilgan islohotlar biz yoshlar uchun bir talay imkoniyatlar eshiklarni ochdi. Jumladan, universitetlar aro talabalar almashinuvi, do'stlik shartnomalari, chet davlatda ta'lim olish, tibbiyot sohasidagi yutuqlar.

Bugungi kunda ta'lim va tarbiyaning oldida turgan asosiy maqsadi yosh avlodni milliy qadriyatlar va an'analardan xabardor tarzda voyaga yetkazishdir. Manan yetuk va barkamol avlod esa yorqin kelajakdan darak beradi. Bu borada prezidentimiz SH.M. Mirziyoyev "O'zbekiston millatlararo totuvlik va diniy bag'rikenglik sohasida o'z an'alariga doimo sodiq bo'lib, bu yo'ldan hech qachon og'ishmasdan ilgari boradi. Biz bugun ko'p millatli xalqimizga, barchamizning umidimiz va suyanchimiz bo'lgan yoshlarimizga ishonib, marrani katta olmoqdamiz. Aziz

farzandlarimiz, nabiralarimiz baxtini, kamolini o'ylab, el-yurtimizning xalqimizning yorug' kelajagini ko'zlab, oldimizga ulkan vazifalar qo'ymoqdamiz. Maqsadi katta xalqning - ishi ham maqtovg'a arziqli bo'ladi, hayoti yorqin va kelajagi farovon bo'ladi"- deb ko'p bora ta'kidlaydilar. Shuni aytish lozimki yoshlar ongida milliy g'oya, qadriyat, tarix orqali o'zlikni anglash degan muhim g'oyalarni uqtirish yo'li bilan tarbiyalash bu yorqin kelajak sari olg'a qadam tashlashdir.

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, tarix - bu bizning ertamiz, o'zligimizni anglashimizda eng katta ustoz, bizning ajdodlarimiz va shuni unutmashlik kerakki tarix - bu bizning ildizimiz. Bilamizki daraxt idizsiz ko'karmas. Millat ham keng quloqch yozgan chinor singaridir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. <http://erus.uz/index.php/er/article/view/470>
2. https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/download/5540/3509/15243
3. <https://muhaz.org/yoshlarni-milliy-va-umuminsoniy-qadriyatlar-ruhida-tarbiyalash.html>
4. <https://xs.uz/uz/post/milliy-qadriyatlar-va-ananalarni-rivojlantirishning-bebaho-manbai>
5. <https://cyberleninka.ru/article/n/talim-tarbiya-jarayonida-milliy-qadriyatlarining-o-rni>
6. <https://yuz.uz/uz/news/yangi-ozbekiston-yoshlariga-yaratilayotgan-yangi-imkoniyatlar-renessans-poydevori>
7. <https://uzlidep.uz/uz/news-of-party/8851>